

Regelrådets uttalelse

Om: **Forslag til tiltak for å bedre kjønnsbalansen i norske selskaper**

Ansvarlig: **Nærings- og fiskeridepartementet**

Regelrådets konklusjon: **Forslaget er tilstrekkelig utredet**

Nærings- og fiskeridepartementet

Deres ref.:

22/8941

Vår ref.:

22/00278

Vår saksbehandler:

Kristin Johnsrud

Dato:

31.01.2023

Uttalelse

Om: **Forslag til tiltak for å bedre kjønnsbalansen i ledelsen i norske selskaper**

Konklusjon: **Forslaget er tilstrekkelig utredet**

Regelrådets samlede vurdering av forslaget

Nærings- og fiskeridepartementet har sendt på høring forslag til tiltak for å bedre kjønnsbalansen i norske selskaper. Departementet foreslår nye lovkrav til sammensetning av styrer og en sertifiseringsordning.

Regelrådet mener at forslagene i høringsnotatet er tilstrekkelig utredet. Det er særlig positivt at det foreligger det en grundig situasjonsbeskrivelse, at det er utredet alternative tiltak og at virkningene for næringslivet er vurdert. Forutsetninger for en vellykket gjennomføring er også vurdert.

Departementet har i høringsnotatet vurdert ulike terskler og ulike terskelverdier. Til tross for en grundig utredning har departementet ikke gjort rede for hvilke terskelverdier de anbefaler. Regelrådet mener at departementet burde kunne anbefalt terskelverdier for årsverk og drifts- og finansinntekter. Dette er særlig viktig med hensyn til hvorvidt relativt små bedrifter skal omfattes av forslaget eller ikke. Det er positivt at departementet har gjennomført innspillmøter hvor berørt næringsliv har fått anledning til å uttale seg. Slike innspillmøter gir verdifull informasjon om berørte grupper som styrker utredningen.

Etter Regelrådets vurdering kan det stilles spørsmål ved om lovkravene og sertifiseringsordningen vil bidra til en varig endring i holdningene når det gjelder kjønnsrepresentasjon i styrer, eller om andre tiltak må til. På denne bakgrunn er Regelrådet noe usikre på om de politiske målene kan oppnås til en relativt sett lav kostnad i for næringslivet i denne saken.

På de neste sidene kan du lese mer om Regelrådets vurderinger.

Ta gjerne kontakt ved spørsmål.

Med vennlig hilsen

Sandra Riise
leder av Regelrådet

1 Om forslaget som er sendt på høring

Nærings- og fiskeridepartementet har sendt på høring forslag til endringer i lov om registrering av foretak, lov om ansvarlige selskaper og kommandittselskaper, lov om enhetsregisteret, lov om aksjeselskaper, lov om allmennaksjeselskaper, lov om stiftelser, lov om boligbyggelag, lov om samvirkeforetak og lov om likestilling og forbud mot diskriminering.

Departementet foreslår å sette krav til et minimumsantall av hvert kjønn i sammenslutningenes styrer avhengig av hvor mange styremedlemmer styret har. I tillegg foreslår departementet å innføre en sertifiseringsordning for mangfoldsledelse som både kan være et verktøy for det enkelte selskap, og samtidig gi kontraktsparter og investorer grunnlag for å velge samarbeidspartnere basert på selskapets arbeid med likestilling og andre mangfoldsperspektiver. Departementet legger også frem forslag til gjennomføring av Europaparlaments- og rådsdirektiv (EU) 2022/2381 om jevnere kjønnsrepresentasjon blant styremedlemmer i børsnoterte selskaper.

Økt likestilling mellom kjønnene er et politisk mål. Høy yrkesdeltakelse er viktig for å opprettholde velferdsstaten. Det er også et politisk mål at kvinner og menn skal være jevnt representert der makt utøves, blant annet i styrer og ledelse i selskaper og foretak. Det er regjeringens vurdering at likestilling og mangfold i næringslivet på lang sikt vil kunne skape mer innovasjon, bedre arbeidsmiljø, bedre beslutninger og forbedre lønnsomheten. Lik mulighet til å delta, er også en av grunnpillarene i vårt demokrati, og det er vårt felles ansvar å utnytte samfunnets ressurser.

2 Regelrådets mandat og prioritering

Regelrådet skal bidra til at næringslivet ikke påføres unødvendige byrder gjennom nytt eller endret regelverk, jf. vedtekter for Regelrådet § 1. Rådet gir rådgivende skriftlige uttalelser ved høring.

Regelrådet skal vurdere utformingen av forslag til nytt eller endret regelverk, både lover og forskrifter som påvirker næringslivets arbeidsbetingelser og øvrige relevante forhold, jf. vedtektene § 2 første ledd. Rådet står fritt til å prioritere hvilke saker vi gir uttalelser til.

2.1 Hvorfor Regelrådet har valgt å uttale seg om saken

Forslagene om krav til kjønnsbalanse og sertifiseringsordning vil gjelde for hele næringslivet – alle bransjer og selskapsformer. Mange virksomheter vil derfor bli berørt av forslagene, og de berørte vil få økte kostnader. På denne bakgrunn har Regelrådet valgt å uttale seg til forslaget.

3 Regelrådets vurdering av utredningen

Ifølge Regelrådets vedtekter § 2 første ledd skal Regelrådet ta stilling til om det er gjennomført konsekvensvurderinger etter de krav som utredningsinstruksen stiller, og om virkningene for næringslivet er tilstrekkelig kartlagt. Regelrådets uttalelser tar særlig utgangspunkt i kravene til innhold i beslutningsgrunnlaget i utredningsinstruksens punkt 2-1 Minimumskravene til utredning og punkt 2-2 Omfang og grundighet.

3.1 Beskrivelse av problemet og målet med forslaget

Etter Regelrådets vurdering er problem og mål godt beskrevet i høringsnotatet. Det vises blant annet til en rekke nasjonale og internasjonale undersøkelser om kjønnsrepresentasjon, samt

relevant og aktuell statistikk fra SSB mv. Situasjons- og problembeskrivelsen er grundig og gir et godt bilde av tilstanden i dag. Videre vises det til at utviklingen (uten tiltak) går for sakte til å kunne nå målene (nullalternativet).

3.2 Utredning av alternative tiltak

Regelrådet registrerer at departementet har utredet flere alternative tiltak. For det første er det positivt at det er utredet alternativer til å lovregulere krav til kjønnsbalansen. For det andre er det bra at det også er utredet alternative formuleringer av lovkravene og vurderinger av aktuelle terskler og terskelverdier. Regelrådet registrerer også at departementet har omtalt lignende løsninger i norsk rett for eksempel når det gjelder sertifiseringsordningen. Regelrådet mener at alternativvurderingen i høringsnotatet er tilstrekkelig.

Gjennom bruken av nasjonale og internasjonale undersøkelser har departementet også gjort rede for reguleringer i andre land, og andre internasjonale tiltak og initiativer. Dette bidrar til å heve kvaliteten på utredningen og beslutningsgrunnlaget.

Regelrådet registrerer at flere prinsipielle spørsmål er vurdert i høringsnotatet, herunder blant annet forholdet til EØS-avtalen, andre internasjonale forpliktelser og personvern. Regelrådet registrerer at en eventuell tredje kjønnskategori også er kort omtalt i høringsnotatet. Regelrådet vil anmode departementet om å følge nøye med på denne prosessen slik at en eventuell tredje kjønnskategori kan løses i regelverket om kjønnsrepresentasjon på en enkel og effektiv måte.

3.3 Beskrivelse av berørt næringsliv

Som nevnt ovenfor inneholder høringsnotatet en grundig situasjonsbeskrivelse. Situasjonsbeskrivelsen gir informasjon om status for kjønnsfordelingen i ledelsen i norske selskaper. Videre gir utredningen informasjon om andelen berørte selskap som vil bli omfattet i forbindelse med terskelverdiene som vurderes. Forslagene i høringsnotatet gjelder de fleste selskapsformer innenfor ulike bransjer og samfunnsområder. Høringsnotatet gir informasjon som belyser kjønnsfordelingen både etter næring og selskapsform. Regelrådet mener at beskrivelsen av berørt næringsliv er god og at den gir viktig informasjon til høringsinstansene og beslutningstakerne.

3.4 Utredning av virkninger for næringslivet

Departementet har vurdert virkningene for næringslivet kvalitativt. Gitt den grundige situasjonsbeskrivelsen og den gode beskrivelsen av berørt næringsliv fremstår også virkningene for næringslivet som relativt godt utredet. Regelrådet registrerer at departementet ikke har forsøkt å beregne kostnadene i kroner og øre, men ser at departementet har gått langt å bringe på det rene hvor mange foretak som vil bli berørt og hvor mange styremedlemmer som faktisk må skiftes ut som følge av forslaget.

Regelrådet registrerer at departementet anbefaler å innføre tiltakene sertifiseringsordning og lovregulering. Regelrådet ser at departementet ikke har konkludert når det gjelder nivået på terskelverdiene og at departementet ber om høringsinstansenes syn på disse. Regelrådet viser til at det er gjort en grundig utredning i saken, og mener derfor at departementet burde antydde hvilke terskler for årsverk og drifts- og finansinntekter som anses å være mest aktuelle. Disse

tersklene er særlig viktige for små bedrifter for eksempel familiebedrifter. Regelrådet anbefaler at departementet vurderer om kjente og vel anvendte terskler kan legges til grunn.

3.5 Forutsetninger for en vellykket gjennomføring for næringslivet

Forutsetninger for en vellykket gjennomføring er vurdert løpende i høringsnotatet. Regelrådet finner det positivt at departementet også har sett på den praktiske gjennomføringen av forslagene, for eksempel bruk av samordnet registermelding til Foretaksregisteret. Videre er det bra at departementet både har vurdert skjæringstidspunkt og overgangsperiode. Skjæringstidspunktet er avgjørende for den praktiske gjennomføringen av reglene.

4 Prinsipper for god regulering av næringslivet

Regelrådet skal følge den faglige utviklingen og praksis på områdene regelforenkling og regulering, og gi informasjon og generell veiledning som fremmer effektiv regulering, jf. vedtektene § 2 fjerde ledd. I dette arbeidet ser Regelrådet blant annet til bestep praksis i Norge og arbeidet med god regulering i andre land. Regelrådet ser også hen til reglene om tidlig involvering av berørte i utredningsinstruksen punkt 3-1.

4.1 Særskilt vurdering av hensynet til små virksomheter

De fleste virksomheter i Norge er små virksomheter, og disse bidrar i stor grad til den samlede verdiskapningen. Regelrådet jobber for å øke bevisstheten om at tiltak kan påvirke små virksomheter annerledes enn store virksomheter. For eksempel kan administrative oppgaver pålagt gjennom regelverk være mer krevende for små enn for store virksomheter.

I høringsnotatet står det «departementet har oppfattet den offentlige debatten slik at utover spørsmålet om det i det hele tatt skal stilles krav til styresammensetningen, er mange opptatt av at små selskaper ikke skal omfattes av kravene». Regelrådet finner det positivt at departementet gjennomgående har drøftet forholdet til små virksomheter og hvilke terskler og elementer i forslagene som vil gjøre at små virksomheter blir og ikke blir omfattet. Regelrådet registrerer at departementet ikke har konkludert i spørsmålet om hvilket nivå tersklene skal legges på. For de laveste terskelverdiene vil en del små virksomheter bli omfattet. Dette fremgår også av høringsnotatet. Regelrådet savner en klarere tilrådning fra departementet med hensyn til om små bedrifter bør omfattes.

4.2 Involvering av berørt næringsliv i regelverksprosessen

Regelrådet registrerer at departementet har gjennomført innspillmøter hvor blant annet næringslivet har fått anledning til å uttale seg om forslagene. Flere av innspillene fra næringslivet er gjort rede for og vurdert i høringsnotatet. Dette bidrar til å styrke beslutningsgrunnlaget.

4.3 Forenkling for næringslivet

Forslaget inneholder ikke forenklinger for næringslivet.

4.4 Rapporteringsbyrder

Forslaget inneholder nye rapporteringskrav for næringslivet. Blant annet fremgår det av høringsnotatet at selskapet som følge av eventuelle nye lovkrav om kjønnsrepresentasjon må

utarbeide en selverklæring der det fremgår at selskapet oppfyller kravene til kjønnsrepresentasjon. Selverklæringen skal meldes til Foretaksregisteret både ved nyregistrering og ved endringer. Regelrådet registrerer at det legges opp til å bruke samordnet registermelding som er velkjent for næringslivet. Og videre at kravet tenkes oppfylt ved et avkrysningsfelt i meldingen. På denne bakgrunn er det grunn til å tro at rapporteringsbyrden vil bli akseptabel for næringslivet i denne saken.

Når det gjelder sertifiseringsordningen er det grunn til å tro at denne vil medføre økte administrative byrder for næringslivet. I høringsnotatet legges det imidlertid vekt på at sertifiseringsordningen er frivillig og at det også er nyttevirkninger for næringslivet. Videre har departementet vurdert hvordan kostnadsvirkningene kan minimeres.

4.5 Fremtidsrettet regulering

Regelrådet vil anmode departementet om å se på om det er mulig å ta høyde for at en ny kjønnskategori kan bli innført. Dette vil gjøre reguleringen mer fremtidsrettet og robust.

4.6 Planlagt fremtidig evaluering av regelverket

Regelrådet kan ikke se at departementet i høringsnotatet har vurdert behovet for å evaluere lovkravene til kjønnsrepresentasjon. Regelrådet mener at lovkravene er forholdsvis inngripende og at de således bør evalueres etter en viss tid.

Regelrådet registrerer at det i forslaget til lovhjemmel for sertifiseringsordningen fremgår at Kongen kan gi forskrifter om blant annet evaluering.

4.7 Andre kommentarer til utredningen og gjennomføringen av høringen

Departementet har presentert et grundig og omfattende høringsnotat. Regelrådet registrerer at høringsnotatet i noe grad bærer preg av gjentakelse og at høringsnotatet på denne bakgrunn med fordel kunne vært noe kortere og mer komprimert.

5 Er forslaget utformet slik at målene oppnås til en relativt sett lav kostnad for næringslivet?

Det er på det rene at både forslaget til sertifiseringsordning og forslaget til nye lovkrav vil medføre økte kostnader for næringslivet. Videre har det fra enkelte hold blitt fremført at lovkravene griper vesentlig inn i bedriftenes mulighet til selv å bestemme hvem som skal sitte i styret. Etter Regelrådets vurdering kan det stilles spørsmål ved om lovkravene og sertifiseringsordningen vil bidra til en varig endring i holdningene når det gjelder kjønnsrepresentasjon i styret, eller om andre tiltak må til. På denne bakgrunn er Regelrådet noe usikre på om de politiske målene kan oppnås til en relativt sett lav kostnad i for næringslivet i denne saken.